

Correspondentens tävling avgjord

Ännu lever brukshistorierna

BOXHOLM
Historierna från bruksepokon i Boxholm lever kvar!

Till Correspondentens tävling om bästa brukshistorierna skickades det in 26 seriösa bidrag. Fem av historierna har av en enig jury klassats som jämbördiga vinnare.

Harry Ringman, Pär-Olov Tureson, Erik Ekström, samtliga Boxholm, samt Bertil Pettersson, Vikingsstad, belönas med var sin ÖC-väska för sina vinnande bidrag.

Harry vinnare

I pensionerades valsverksarbetaren Harry Ringmans väska stoppas det dessutom

ett extrapris. Dels som tack för att han bidrog med flest tävlingsbidrag, dels för att juryn tyckte att två av hans historier var prisvärda.

I juryn ingick från Correspondenten länschef Birgit Zandfelds och Boxholmsredaktören Karl-Johan Norén, samt som inbjuden representant, Gösta Kindström, ordförande för stiftelsen Boxholms bruksmuseum.

Bruksmuseet kommer att få samtliga historier till sina samlingar.

Mansvärld

Händelserna i historierna utspelar sig mestadels på 1940- och 50-talen. Mest historier tycks det gå om överingenjören och sedermera (1954-67) disponenten Uno Wiking-Johnsson, samt om den slagfärdige och kvicke

spårvakten Kristian Gustavsson.

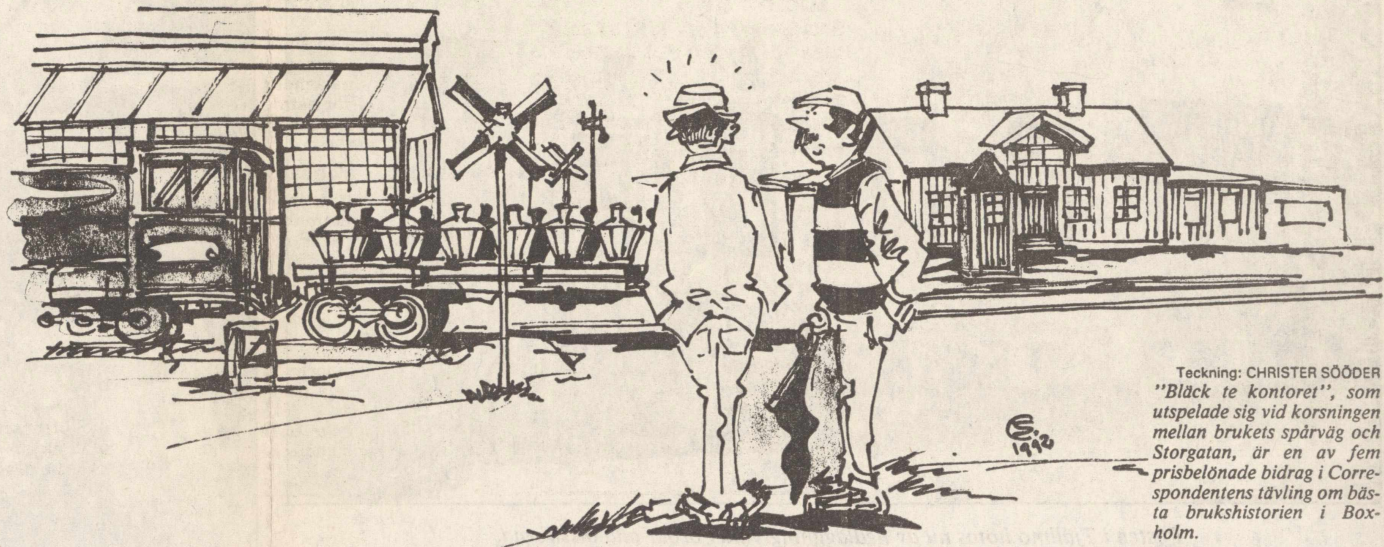
Inte i en enda av de in-skickade historierna figureerar någon kvinna. Var bruket en mansvärld helt igenom?

— Absolut. På 1930- och 40-talen fanns det mig veterligt inga kvinnor anställda någonstans inom bruksrörelsen. Men en fru Ekedahl lär dessförinnan som enda kvinna ha jobbat i dåvarande gångjärnsfabriken, svarar Harry Ringman.

Tack för hjälpen

Correspondenten tackar alla läsare som sände in bidrag till historietävlingen. Förutom vinnarbidragen kommer ytterligare några att publiceras i kommande nummer.

KARL-JOHAN NORÉN

Teckning: CHRISTER SÖDER
"Bläck te kontoret", som utspelade sig vid korsningen mellan brukets spårväg och Storgatan, är en av fem prisbelönade bidrag i Correspondentens tävling om bästa brukshistorien i Boxholm.

Golvdrag i torparstugan

Bertil Pettersson, Vikingstad, har bidragit med en historia från en torparstuga, troligtvis från 1930-talet.

Boxholms AB var ju inte bara bruket. Bolaget ägde också enorma skogar, en massa gårdar med underliggande torp. Själv är jag uppvuxen på en av dessa gårdar som min far arrenderade.

Det var hårda villkor, i synnerhet för människorna på de små torpstäl-lena. Det var att hugga och köra timmer åt bolaget för usel betalning. Standarden på bostadshusen var oftast under all kritik. Ville de ha något reparerat var det att gå till skogvaktaren och böna och be att han tog upp saken med de höga herrarna i Boxholm.

På ett torp under vår gård bodde en familj där mannen, trots fattigdom och umbäranden, hade glimten i ögat och inte fruktade överheten. Deras bostad var i bedrövtligt skick, så en dag gick han ner till skogvaktare Lundström och sade till honom att nu måste vi ha stugan reparerad, den är så helsikes kall och dragig.

Men Lundström gick bolagets ärenden, så han tyckte att det var väl inte så nödvändigt med reparationer.

Men då sade torparen:

— Jo, men förstår Lundström, i går kväll la lillgrabben sitt munspel på golvet. Se'n började det blåsa och där har det legat hela natten och spelat Livet i Finnskogarna, och är det inte golvdrag då så säg.

Spartas redskap

Knut Hallin, som under 25 år skrev lokalrevyer under pseudonymen Sparta, brukade i reklamen kalla sig för "Boxholms störste humorist". Harry Ringmans historia om honom från 1940-talet motsäger inte det epitetet.

Vid ett tillfälle var beredskapsarbete beordrat från arbetsledningen, och ett gäng från masugnen höll på med något grävningsjobb men hade för tillfället tagit sig en paus i arbetet.

På långt håll fick de se överingenjör Uno Wiking-Johnsson komma emot arbetslaget

Varmt i Martinen

Erik Ekströms historia är hämtad från martinstälverket, som slogs igen hösten 1981.

Erik Ekström, Boxholm.

Johan Wedebrand jobbade i Martinen och bar fram skrot till insättningsskopen framför och intill ugnen. Det var innan insättningsmaskinen hade kommit.

Ett sällskap utifrån var på studiebesök och följde arbetet. En nobel dam i sällskapet ser hur Johan Wedebrand torkar svetten med armen och utbrister.

— Det måste vara ett väldigt varmt jobb så här nära ugnen.

Johan Wedebrand svarar med allvarlig min:

— De går väl an för mej, de e värre för han som är därinne och plockar i ordning skrotet.

Dispen och snapsen

Harry Ringmans historia om julmiddagen från 1950-talet är en historia som han själv är inblandad i. "Örtlund och Ringman" var Gustav Örtlund och Harry Ringman och de båda var inte bara ledamöter av företagsnämnden utan även av nykterhetsnämnden...

Vid ett tillfälle blev företagsnämnden vid bruket bjuden på en julmiddag efter sammanträdet. Nu hör det till historien att vid denna tidpunkt hade inte Brukshotellet sprit-rättigheter för sina matgäster. Men bolaget hade ett rum inmutat för detta ändamål.

När nämndedamöterna tagit sig för vad som bjöds vid julbordet åskade disponent Uno Wiking-Johnsson tystnad. Han hälsade välkommen till bords och avslutade talet med följande ord: — Nu är det telefon till alla utom Ringman och Örtlund!

"Chrischans" rappa svar

Golvdrag i torparstugan

Bertil Pettersson, Vikingstad, har bidragit med en historia från en torparstuga, troligtvis från 1930-talet.

”Boxholms AB var ju inte bara bruket. Bolaget ägde också enorma skogar, en massa gårdar med underliggande torp. Självt är jag uppvuxen på en av dessa gårdar som min far arrenderade.

Det var hårda villkor, i synnerhet för människorna på de små torpstäl-lena. Det var att hugga och köra timmer åt bolaget för usel betalning. Standarden på bostadshusen var oftast under all kritik. Ville de ha något reparerat var det att gå till skogvaktaren och böna och be att han tog upp saken med de höga herrarna i Boxholm.

På ett torp under vår gård bodde en familj där mannen, trots fattig-dom och umbäranden, hade glimten i ögat och inte fruktade överheten. Deras bostad var i bedrövligt skick, så en dag gick han ner till skogvaktare Lundström och sade till honom att nu måste vi ha stugan repa-rad, den är så helsikes kall och dra-gig.

Men Lundström gick bolagets ärenden, så han tyckte att det var väl inte så nödvändigt med repara-tioner.

Men då sade torparen:

— Jo, men förstår Lundström, i går kväll la lillgrabben sitt munspel på golvet. Se'n började det blåsa och där har det legat hela natten och spelat Livet i Finnskogarna, och är det inte golvdrag då så säg.

Spartas redskap

Knut Hallin, som under 25 år skrev lokal-revyer under pseu-donymen Sparta, brukade i reklamerna kalla sig för ”Box-holms störste humo-rist”. Harry Ring-mans historia om honom från 1940-ta-let motsäger inte det epitetet.

”Vid ett tillfälle var beredskaps-arbete beordrat från arbetsledningen, och ett gäng från masug-nen höll på med något grävningsjobb men ha-de för tillfället tagit sig en paus i arbetet.

På långt håll fick de se överingenjör Uno Wiking-Johnsson komma emot arbetslaget. Alla reste sig och rev till sig närmaste ar-betsverktyg och börja-de jobba i full fart.

Men för en av dem, Knut Hallin, benämnd Sparta, fanns inget verktyg över, varför han stod och såg på medan kamraterna jobbade. När övering-enjören kom fram till arbetslaget utspann sig följande dialog:

— Har inte Hallin något redskap att ar-beta med?

— Vänta bara tills överingenjören har gått. Då har jag all-hopa redskapen att jobba med.

Varmt i Martinen

Erik Ekströms hi-storia är hämtad från martinstålver-ke, som slogs igen hösten 1981.

Erik Ekström, Box-holm.

”Johan Wede-brand jobbade i Martinen och bar fram skrot till insättningsskopen framför och intill ugnen. Det var innan insättningsmaskinen ha-de kommit.

Ett sällskap utifrån var på studiebesök och följde arbetet. En nobel dam i sällskapet ser hur Johan Wedebrand torkar svetten med armen och utbrister.

— Det måste vara ett väldigt varmt jobb så här nära ugnen.

Johan Wedebrand svarar med allvarlig min:

— De går väl an för mej, de e värre för han som är därinne och plockar i ordning skrotet.

Dispen och snapsen

Harry Ringmans historia om julmiddag-en från 1950-talet är en historia som han själv är inblandad i. ”Örtlund och Ring-man” var Gustav Örtlund och Harry Ringman och de båda var inte bara leda-möter av företagsnämnden utan även av nykterhetsnämnden . . .

”Vid ett tillfälle blev företagsnämnden vid bruket bjuden på en julmiddag efter sammanträdet. Nu hör det till historien att vid denna tidpunkt hade inte Brukshotellet sprit-rättigheter för sina matgäster. Men bolaget hade ett rum inmutat för detta ändamål.

När nämndledamöterna tagit sig för vad som bjöds vid julbordet åskade disponent Uno Wiking-Johnsson tystnad. Han hälsade väl-kommen till bords och avslutade talet med följande ord: — Nu är det telefon till alla utom Ringman och Örtlund!

”Chrischans” rappa svar

P-O Tureson är en av tre personer (de andra är Harry Ringman och Erik Ek-ström) som har nedtecknat historien om spårvakten ”Chrischans” svar till stock-holmaren. Detaljerna i de tre olika ver-sionerna skiljer förstås, juryn fastnade för P-O Turesons variant.

”Chrischan” (Kristian Gus-tavsson) blev legendarisk för sin slagfärdighet och som vakt vid korsningen mellan dåvarande Stor-gatan och brukets spårväg.

Korsningen fanns precis utanför brukskontoret och vakten hade en liten kur att sitta i mellan varven. Denna var så liten att endast rela-tivt smala personer (Kristian, John Tengvall, Giovanni m fl) kunde tas ut till denna uppgift.

Bland alla bevingade ord från ”Chrischan” finns historien om stockholmarens som skulle se på bru-

P-O Tureson, Boxholm.

ket och hamnade hos ”Chrischan”. Stockholmarens var ganska över-lägsen och kommenterade det mesta som litet och efterblivet. Plötsligt kom loket med en vagn med dame-jeanner, alltså stora glasflaskor. De var fyllda med saltsyra för labora-toriet.

— Och vad är det där då? frågade stockholmarens. Svaret kom blixts-nabbt: — Då ä bläck te kon-

Fler brukshistorier från Boxholm: 13/1 Om kurran och original 1992

BOXHOLM

I Correspondentens tävling om bästa brukshistorierna har vi publicerat de fem prisbelönade bidragen. Här följer ytterligare fem av de 26 inskickade tävlingsbidragen.

P-O Tureson berättar historien om "kurran", förvaringsplatsen för bråkmakare, som låg vid "smeja" (nedre valsverket), inte så långt från brukskontoret.

Omöjlig kombination

"Axel Persson (kallad Fylle-Pelle) håller en dag på att tjära taket på kurran när överingenjör Pettersson (Över-Pelle) kommer förbi. Han hälsar god dag till Persson ett par gånger men får inget svar.

— Varför svarar inte Persson, säger han.

Svaret från Persson kommer snabbt:

— Man kan väl inte vara både tjärande och svarande på samma gång."

Två original

Bröderna John Bohman och Alvar Boman har bidragit med historier om var sitt original, David Andersson och Tage Lagg.

Johns historia först:

"Lantarbetaren "David i Stallet" kom och gick förbi övre valsverket tidigt en morgon för cirka 40 år sedan. Utanför verket satt ett gäng jobbare.

— Vart ska du gå så här tidigt, David? ropade en av dem.

— Jag ska gå till fru Sjunnesson och gräva.

— Men det är ju alldeles för tidigt. Hon ligger ju än.

— Hon ligger väl för helsicke inte i potatislandet, svarade David."

Laggs beting

Alvar Bomans historia handlar om Tage Lagg, som var dagsverkare i Flemmingeverket. Verkets dagsverkare hade varierande arbetsuppgifter, bland annat ingick städning.

"Tage Lagg både bodde och arbetade i Flemminge, och en dag gick han oförhoppandes hem mitt på eftermiddagen. På bron i Flemminge mötte han sin förman, Lindqvist, som undrade varför i all världen Lagg var på väg hem.

— Du kanske inte vet om det, men det är så att jag tog beting i eftermiddag, svarade Lagg."

Arsele då?

Slutligen två Harry Ringman-historier.

"En norrlänning sökte arbete vid Boxholms bruk och kom därvid i kontakt med överingenjör Hans Nordensten. Ett samtal utspann sig om var norrlänningen tidigare hade arbetat. Han uppgav bland annat att han arbetat i Ramsele, Sorsele, Åsele och Lycksele."

På detta svarade Hans Nordensten:

— Du som varit i så många "selen" kanske också har varit i arsele?

— Nej, svarade norrlänningen, där har jag icke varit, men jag är född strax där i närheten!

Han fick jobb i Boxholm."

Knutssons lön

Harry Ringmans andra historia handlar om sågverksarbetare Knutsson som en månad hade fått 87 öre för lite i avlöningskuvertet, vilket var mer än en timpenning.

"Han stegade in på kontoret till faktor Forsberg och påtalade misstaget. Faktorn lovade att misstaget skulle rättas till nästa månad och med det nöjde sig Knutsson.

Nästa månads avlöningsbesked kom, men även denna gång saknades de 87 örena, varför det blev ett nytt besök av Knutsson på kontoret.

— När Knutsson får några ören för lite så springer han här och gnäller gång på gång, men skulle han händelsevis få för mycket någon gång då ser jag inte till honom, kommenterade Forsberg det nya påpekandet.

Knutsson svarade:

— Ja, det är så faktorn, att mina intressen bevakar jag, men bolagets får faktorn svara för."

KARL-JOHAN NORÉN

Foto: JOHNNY GUSTAVSSON

Harry Ringman berättar historien om norrlänningen som visste var han var född vid anställningsintervjun hos Boxholms AB.